

Ilmiy amaliy jurnal

№ 7 (9)
2026

YANGI O'ZBEKISTON IQTISODIYOTI

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI

YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI

7

ISBN 978-9943-5256-3-4

Toshkent – 2026

MUNDARIJA

Umarov A.T. Mintaqalarni barqaror rivojlantirish strategiyasini shakllantirishning konseptual asoslari..... **7**

Хошимов П.З., Эгамназарова Г.Ш. Ўзбекистонда атроф-муҳитни муҳофаза қилишнинг иқтисодий ва ҳуқуқий асослари..... **13**

Raxmatova F.Y. To‘qimachilik sanoatida yashil investitsiyalar va resurs samaradorligini oshirish yo‘nalishlari..... **19**

Ergasheva A.F. Milliy hunarmandchilik brendlarini ilgari surishda raqamli marketing vositalaridan foydalanish..... **22**

Rahimova N.A. Inson resurslarini boshqarishda Big Data va HR analitikaning samarodorlikka ta’siri..... **25**

Эгамназарова Г.Ш. Аҳоли ўсишининг CO_2 эмиссияси, ресурслар истеъмоли ва уларнинг иқтисодий барқарорликка таъсири..... **28**

Хасанов У.Ю. Кибержиноят рискларини бошқариш амалиётининг концептуал асосларининг ривожланиши..... **33**

Алимухамедов Ш.Р. Божхона тўловларини ундиришда божхона қийматини аниқлашнинг ўрни..... **38**

Сапаров И.Х. Маҳаллий бюджетлар харажатлари ижросининг самарадорлигини ошириш масалалари (Тошкент вилояти мисолида)..... **43**

Shaydulov Sh.Sh. Surxondaryo viloyatida elektron tijorat rivojlanishiga ta‘sir etuvchi omillar tahlili **57**

Abdulxakimov Z.T. Dunyo zargarlik sanoatini rivojlanishining bugunki kundagi xolati..... **60**

Ibragimova G.S. Ta’lim sifatini oshirishda boshqaruv tizimining iqtisodiy samaradorligini rivojlantirish..... **65**

Davronova N., Abdulxakimov Z.T. Kaydzen konsepsiyasining nazariy va uslubiy asoslari..... **69**

Isaqov A.T. Fermer xo‘jaliklarida agroresurslardan foydalanish samaradorligini oshirish istiqbollarini prognozlash..... **73**

Berdimurodov U.S. Agrosanoat majmuasida klaster tizimini tashkil etish va rivojlantirishning iqtisodiy mexanizmlari..... **76**

Хусанбоева Т.М. Цели и задачи преподавания экономических дисциплин в системе высшего образования..... **82**

Alimov N.H. Global adolat kodeksi va global adolat reytingini (indeksini) joriy qilish yo‘llari..... **86**

Umurzaqova I.S. “Investitsiyalar taqsimoti va samaradorlik paradoksi: O‘zbekiston tarmoqlari misolida stoxastik chegara (SFA) va kvadrant tahlili”..... **92**

Safarova Y.A. Iqtisodiy o‘sishning infratuzilmaviy omillarining ta’sir mexanizmlarini baholash.... **101**

Eshqulova N.N. Mamlakat makroiqtisodiy barqarorligini ta’minlashda eksport va importning geografik diversifikatsiyasining ahamiyati..... **108**

Nabiyev A.K. O‘zbekistonda raqobatchilik muhitini shakllantirish va monopoliyaga qarshi qonunchilik..... **115**

Ketmanov A.M. Kichik biznesni moliyaviy resurslarni shakllantirish yo‘nalishlari..... **121**

Мурадов Б.А. Жаҳон мамлакатларида темир йўл транспортини инновацион ривожлантириш тажрибаси..... **125**

Jo‘rayeva M.Z. O‘zbekiston mintaqalarida yashil investitsiyalar va barqaror rivojlanish o‘rtasidagi bog‘liqlik tahlili..... **131**

Qodirov H.M. Adir hududi ekotizimlarini boshqarishda intensiv sug‘orish tizimini joriy etish..... **136**

Jo‘rayeva M.A. Kichik biznes subyektlariga jalb etilgan investitsiyalarni raqobatbardoshlik transmissiya mexanizmi va uni baholash uslubiyoti (Andijon viloyati misolida)..... **143**
Muhsinova F.A. Raqamli texnologiyalarning inson resurslarini boshqarishdagi o‘rni va innovatsion yondashuvning nazariy jihatlari..... **151**
Kamoldinova N.A. Kichik biznesda ayollar bandligining ahamiyati..... **157**
Xamrayeva S.I. Raqamli iqtisodiyot sharoitida xalqaro savdoning transformatsiyasi va iqtisodiy rivojlanishga ta’siri..... **161**
Dadaboyeva M.M. Andijon viloyatida kichik biznes eksportining hozirgi holati va rivojlanish tendensiyalari..... **166**
Xakkulov A.U. Tijorat banklarida foiz risklarini baholashning nazariy va metodologik asoslari..... **171**
Allasheva N.A. Zamonaviy globallashuv sharoitida moliyaviy risklar va ularni boshqarish strategiyalari..... **179**
Atoyev N.R. Yangi industrial mamalakatlar: Chili va Singapur modeli tahlili va ularni O‘zbekistonda qo‘llash imkoniyatlari..... **182**
Yangiboev R.B. O‘zbekiston bank tizimi likvidliligiga ta’sir etuvchi omillarining empirik tahlili.... **190**
Nazarov J.R. Yashil iqtisodiyot: O‘zbekistonning barqaror kelajagiga yo‘l..... **198**
Qo‘zieva N.N. Tijorat banklarida mijozlar bazasini shakllantirishning nazariy asoslari..... **202**
Wang Jiahao Исследование по вопросам совместного развития индустрии электронной коммерции между Пекином и Ташкентом в рамках «Цифрового Шелкового пути»..... **207**
Qurbanov U.E. O‘zbekiston Respublikasi hududlari kesimida aholi daromadlarining iqtisodiy tahlili..... **216**
Abduvaxidova N.A. O‘zbekistonda barqaror turizmni rivojlantirishda raqamli texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar..... **221**
Murodov O.U. Sanoat korxonalarida resurslardan samarali foydalanish jarayoniga ta’sir etuvchi omillar..... **225**
Xasanov S.Q. “To‘qimachilik sanoati korxonalari raqobatbardoshligini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari..... **229**
Kabilov O.X. Paxta va g‘alla urug‘liklarini tayyorlovchi korxonalar faoliyatiga ta’sir etuvchi omillar **234**
Pirmanov O.B. Oliy ta’lim tizimi raqamli ekotizimini shakllantirishdagi tizimli muammolar va boshqaruvdagi uzilishlar tahlili..... **238**

bozorlardagi barcha zargarlik xizmatlarini olib boruvchilarga teng o‘rinda imkoniyat berish maqsad qilingan.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1.Surbiton Associates, World Gold Council, Росстат, Бюро национальной статистики Республики Казахстан, Геологическая служба США, Global Business Report, Reuters, CEIC data, dabangasudan.org Россия, ТАСС (2023)
2.ICE Benchmark Administration, Metals Focus, World Gold Council; Disclaimer
3.https://zolteh.ru/results/globalnaya-dobycha-i-rynok-zolota-analiticheskiy-obzor-za-2024-god/
4.https://j-r.ru/news/sobytiya.html?list_page=2
5. https://www.metalresearch.ru/gold_market.html

UDK: 37.07:338.46

TA’LIM SIFATINI OSHIRISHDA BOSHQARUV TIZIMINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI RIVOJLANTIRISH

РАЗВИТИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ В ЦЕЛЯХ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ

ENHANCING THE ECONOMIC EFFICIENCY OF THE MANAGEMENT SYSTEM FOR IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION

Ibragimova Gulnozaxon Sayidmurodovna
Andijon davlat texnika instituti “Iqtisodiyot” kafedrasi katta o‘qituvchisi, (PhD)

Annotatsiya

Ushbu maqolada ta’lim sifatini oshirishda boshqaruv tizimining samaradorligini rivojlantirish masalalari tahlil qilinadi. Unda ta’lim muassasalarida boshqaruv jarayonlarini takomillashtirish, zamonaviy boshqaruv yondashuvlarini joriy etish hamda sifat nazorati mexanizmlarini kuchaytirishning ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, ta’lim tizimida innovatsion texnologiyalar va axborot-kommunikatsiya vositalaridan foydalanish orqali boshqaruv samaradorligini oshirish yo‘llari ko‘rsatib berilgan. Maqolada boshqaruv tizimini rivojlantirish orqali ta’lim sifati va samaradorligini oshirishga erishish mumkinligi asoslab beriladi.

Kalit so‘zlar: ta’lim sifati, boshqaruv tizimi, samaradorlik, innovatsion yondashuv, sifat nazorati, monitoring, baholash tizimi, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, ta’lim muassasasi, strategik boshqaruv.

В данной статье анализируются вопросы развития эффективности системы управления в повышении качества образования. Освещается важность совершенствования управленческих процессов в образовательных учреждениях, внедрения современных подходов к управлению, а также усиления механизмов контроля качества. Кроме того, показаны пути повышения эффективности управления посредством использования инновационных технологий и информационно-коммуникационных средств в системе образования. В статье обосновывается, что развитие системы управления способствует повышению качества и эффективности образования.

Ключевые слова: качество образования, система управления, эффективность, инновационный подход, контроль качества, мониторинг, система оценки, информационно-коммуникационные технологии, образовательное учреждение, стратегическое управление.

This article analyzes the issues of developing the effectiveness of the management system in improving the quality of education. It highlights the importance of improving management processes in educational institutions, introducing modern management approaches, and strengthening quality control mechanisms. In addition, the article describes ways to increase management efficiency through the use of innovative technologies and information-communication tools in the education system. The article substantiates that improving the management system can lead to enhanced quality and effectiveness of education.

Keywords: education quality, management system, efficiency, innovative approach, quality control, monitoring, assessment system, information and communication technologies, educational institution, strategic management.

Jahon miqyosida ta’lim muassasalari faoliyatini strategik menejmentning fundamental g‘oyalari, tamoyillari va texnologiyalari asosida tashkil etish va pedagogik jarayonni istiqbolga yo‘naltirilgan tarzda boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Janubiy Koreyada o‘tkazilgan Xalqaro ta’lim forumida 2030-yilgacha qabul qilingan “Incheon declaration” da “butun hayot davomida sifatli ta’lim olish imkoniyatlarini yaratish” masalasi ta’kidlanib, shu asosida umumiy o‘rta ta’lim maktablarida strategik boshqaruvni takomillashtirishning kreativ texnologiyalaridan foydalanish, ta’lim subyektlarining kasbiy o‘zini-o‘zi rivojlantirish, kasbiy faoliyatini loyihalashtirish, ta’lim jarayonlarini modellashtirishga doir fundamental, amaliy va innovatsion loyihalarni tatbiq etish bo‘yicha tizimli ishlar olib borilmoqda.

Umumiy o‘rta ta’lim sifatini boshqarishga oid jahonda olib borilgan ilmiy tadqiqotlar natijasida ta’lim tizimini iqtisodiy jihatdan samarali tashkil etish va boshqarish bo‘yicha muhim ilmiy-amaliy natijalarga erishilgan. Jumladan, PISA va TALIS xalqaro tadqiqotlari asosida ta’lim sifati, o‘qituvchilar kompetensiyasi hamda boshqaruv samaradorligini baholashning xalqaro mezonlari ishlab chiqilgan bo‘lib, ular ta’lim tizimiga yo‘naltirilayotgan mablag‘larning natijadorligini aniqlashda muhim iqtisodiy indikator vazifasini bajaradi (OECD va UNESCO Institute for Statistics).

Shuningdek, ta’lim siyosatini baholash, maktab va davlat boshqaruvi tizimlarini takomillashtirish uchun iqtisodiy hamda institutsional indikatorlar yaratilgan, maktab infratuzilmasini rivojlantirish orqali ta’lim muhiti sifati va samaradorligini oshirish mexanizmlari asoslab berilgan (World Bank). Bu esa ta’limga yo‘naltirilgan investitsiyalarning ijtimoiy-iqtisodiy samaradorligini oshirish imkonini yaratadi.

Yevropa ta’lim tadqiqotlari doirasida ta’lim muassasalarida sifat kafolati, monitoring va feedback tizimlarini joriy etish orqali ta’lim xizmatlari samaradorligini baholash mezonlari ishlab chiqilgan bo‘lib, ular resurslardan oqilona foydalanish hamda boshqaruv xarajatlarini optimallashtirishga xizmat qiladi (European Education Research Association).

Tadqiqotlarda umumiy o‘rta ta’lim maktablari rahbarlarining strategik fikrlashi, innovatsion boshqaruvni joriy etish, inson resurslarini samarali boshqarish va jamoa bilan hamkorlik qilish ko‘nikmalarini rivojlantirish orqali boshqaruv sifatini oshirish mumkinligi ilmiy jihatdan asoslangan (Harvard Graduate School of Education). Bu esa ta’lim tizimida inson kapitalini rivojlantirishning muhim omili sifatida qaraladi.

Bundan tashqari, pedagogik monitoring, raqamli texnologiyalar va axborot-kommunikatsiya vositalaridan foydalanish asosida ta’lim sifati monitoringi takomillashtirilgan bo‘lib, bu boshqaruv qarorlarini tezkor va aniq qabul qilish, vaqt hamda moliyaviy resurslarni tejash imkonini beradi (National Institute for Educational Policy Research, NIER).

Buyuk Britaniya tajribasida o‘qituvchilar va maktab rahbarlari uchun joriy etilgan Early Career Framework hamda National Professional Qualifications dasturlari pedagoglarning kasbiy salohiyatini oshirish bilan birga, dars sifati va boshqaruv samaradorligini iqtisodiy samaradorlik tamoyillari asosida rivojlantirishga xizmat qilgan (University College London).

Shuningdek, Stanford University tomonidan olib borilgan ilmiy tadqiqotlarda ta’limda tenglikni ta’minlash, o‘qituvchilar malakasini oshirish va samarali rahbarlik mexanizmlarini joriy etish orqali ta’lim sifatini boshqarishning ijtimoiy-iqtisodiy natijalari yoritilgan. Cambridge Assessment International Education tadqiqotlarida esa o‘quv dasturlari, baholash tizimi va o‘qitish

standartlarini xalqaro mezonlarga moslashtirish orqali ta’lim xizmatlari raqobatbardoshligini oshirish masalalari o‘rganilgan.

Shu bilan birga, Singapore National Institute of Education tomonidan ishlab chiqilgan School Excellence Model (SEM) ta’lim muassasalarida natijadorlik, innovatsion faoliyat va boshqaruv samaradorligini baholashning zamonaviy modeli sifatida e’tirof etilib, ta’lim sifati va iqtisodiy samaradorlik o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlikni ta’minlashga xizmat qilmoqda.

Boshqarish ma’lum bir obyektga “tashkiliy, rejali, tizimli ta’sir ko‘rsatish demakdir. Ta’lim muassasasining pedagogik faoliyatini boshqarish deb esa pedagogik jarayonini rejalashtirish, tashkil etish, rag‘batlantirish, natijalari nazorat va tahlil qilishga aytiladi. Ta’lim muassasalarini boshqarish tushunchasi ta’lim muassasalarining menejmenti nazariyasi bilan boyitildi. Menejment nazariyasi xodimlarga nisbatan ishonch, ularning unumli mehnat qilishlari uchun sharoit yaratish hamda o‘zaro hurmat bilan tavsiflanadi”. [1]

Menejment mavjud minimal imkoniyatlardan maksimal natijalarga erishish maqsadida muayyan xodim yoki guruhga ta’sir etish, ular bilan hamkorlik qilish jarayonidir. “Olimlar ta’lim menejmentining bir qator o‘ziga xos xususiyatlarga ega ekanligini ham ta’kidlab o‘tishadi. Ular orasida quyidagi xususiyatlar asosiy hisoblanadi: — ta’lim menejmenti “maqsadga muvofiqlik” so‘zi bilan aniqlanadigan ma’naviy o‘lchovga ega; — ta’lim menejmenti — bu fan va san’at (chunki bunda insonlar o‘rtasidagi o‘zaro munosabatlar katta rol o‘ynaydi); — menejment mazmunida o‘z aksini topadigan shaxs, davlat va jamiyat manfaatlarining o‘zaro dialektik birligi; — ta’limni boshqarishda jamoatchilikning faol qatnashuvi. Yuqoridagilardan ko‘rinib turibdiki, endilikda ta’lim tizimini davlat tomonidan boshqarishdan davlat-jamoatchilik boshqaruviga o‘tildi. Davlat-jamoatchilik boshqaruvining maqsadi — ta’lim muassasalarining dolzarb masalalarini davlat va jamoatchilik hamkorligida hal qilish, o‘qituvchilar, o‘quvchilar hamda ota — onalarga ta’lim dasturlarini, turlarini, ta’lim muassasalarini tanlashda huquq va erkinlik berishni kengaytirishdan iborat”.[2]

MDH ga a’zo davlatlarning ta’lim sohasi atama va ta’riflari lug‘atida boshqacha talqin berilgan: “ta’lim sifati – bu ta’limning shaxs, jamiyat, davlatning ehtiyojlari, manfaatlariga mos kelishi; (natija sifatida, jarayon sifatida, ijtimoiy tizim sifatida); ta’limning (ijtimoiy tizimning, jarayonning, natijaning) iyerarxik tartibda tashkil etilgan, ijtimoiy ahamiyatli tub xususiyatlarining (tavsiflarining, o‘lchamlarining) tizimli majmui”. Ehtiyojlarga muvofiqlik darajasini sifat belgilab beradi. Chunki jamiyat va davlatning turli idoralari (oila, mehnat sohasi, vatan himoyasi va hokazolar), turli ijtimoiy guruhlarning ehtiyojlari bir-biridan tubdan farq qiladi. Berilgan ta’rifda ta’lim sifati batafsil, bir yoqlama yoritilmagan. Mazkur ta’rifni ta’limni boshqarish uchun qo‘llash mumkin emas.

1-jadval

Quyidagi jadvalda ta’lim sifati va ta’limni boshqarish masalalariga oid yetakchi olimlarning ilmiy qarashlari yillar ketma-ketligi asosida tizimlashtirilgan jadval

Davr / yillar	Olim (tadqiqotchi)	Asosiy g‘oya va yondashuv	Ta’lim sifati talqini
XX asr boshlarigacha	A. Fayol	Boshqaruvni universal faoliyat sifatida izohladi, chiziqli-funksional boshqaruv tuzilmasini asoslab berdi.	Sifat – boshqaruvning rejalashtirish, tashkil etish, muvofiqlashtirish va nazorat funksiyalariga bog‘liq.
1940–1960-yillar	E. Meyo, D. Makgregor, Ch. Bernard, I. Ansoff, G.S. Levitt, W.Y. Reddin	Insoniy munosabatlar va xulq-atvor yondashuvi; psixologik va sotsiologik omillarning ustuvorligi.	Ta’lim sifati inson omili, motivatsiya va ijtimoiy muhit bilan belgilanadi.
1970–1980-yillar	V.S. Lazarev, G.X. Popov, M.M. Potashnik	Boshqaruvni ijtimoiy tizim sifatida ko‘rib chiqish; faoliyatga	Ta’lim sifati boshqaruv samaradorligi va ta’lim jarayoni natijadorligi bilan bog‘liq.

		yo‘naltirilgan yondashuv.	
1980–1990-yillar	N.V. Kuzmina, A.A. Rean, V.P. Simonov	Pedagogik faoliyat va shaxs kompetensiyalarini rivojlantirishga yo‘naltirilgan yondashuv.	Ta’lim sifati – shaxsning kompetensiyalari va pedagogik jarayon samaradorligi mezoni.
1990–2000-yillar	P.I. Tretyakov, T.I. Shamova	Ta’lim sifatini boshqaruv nuqtai nazaridan integral tizim sifatida talqin etish.	Sifat – maqsad, mazmun, jarayon va natijalar birligi; diagnostik, refleksi va innovatsion boshqaruvga tayanadi.
2000-yildan hozirgacha	A.V. Voronin M.L.Agranovich va P.E.Kondrashovlar	Ta’lim sifati menejmenti – jamiyatning raqobatbardosh mutaxassisga bo‘lgan ijtimoiy buyurtmasini bajarishga qaratilgan.	Ta’lim sifati – jamiyat ehtiyojlariga mos, natijador va barqaror rivojlanishga yo‘naltirilgan boshqaruv tizimi.

Boshqaruv nazariyalari asoschilaridan biri A.Fayol “boshqarish jarayonining 5 ta asosiy funksiyalari: rejalashtirish, tashkil qilish, kadrlarni tanlash va joy-joyiga qo‘yish, rahbarlik (motivlar) va nazoratni ajratib ko‘rsatadi”.[3] A.Fayol tomonidan ishlab chiqilgan tamoyillarning mohiyati quyidagicha: mehnat taqsimoti; avtoritet va hokimiyat mas’uliyati; intizom; rahbarlik birligi; farmoyish birligi; shaxsiy manfaatning umumiy manfaatga bo‘ysunishi; mehnatni rag‘batlantirishning markazlashgan va markazlashmagan boshqaruv muvozanati; bir turdagi menejerlarning ishini muvofiqlashtirish; tartib; odillik; samimiylik; xodimlar qat’iyligi tashabbus hisoblanadi.

Boshqaruv muammolariga qaytgan holda ta’kidlash mumkinki, chet el tadqiqotlarida quyidagi ilmiy maktablar aniq ko‘zga tashlanadi: ilmiy boshqaruv maktabi, ma’muriy boshqaruv maktabi, inson munosabatlari va xulq atvor haqidagi fan maktablari, boshqaruv fani maktabi yoki miqdor metodlari maktabi. M. Meskon, M. Albert, F. Xedourilarning tadqiqotida “ilmiy maktablarning fan va boshqaruv amaliyotiga qo‘shgan hissasi aniqlangan. Ilmiy boshqaruv maktabi hissasi:1) vazifani bajarishning eng yaxshi usulini aniqlash uchun ilmiy tahlilni qo‘llash; 2) ishlarni bajarish uchun eng ma’qul bo‘lgan ishchilarni tanlash va ularning o‘qitilishini ta’minlash; 3) ishchilarni o‘z vazifasini samarali bajarishi uchun talab etiluvchi resurslar bilan ta’minlash; 4) ishlab chiqarish samaradorligini oshirish uchun moddiy rag‘batlantirishni muttasil va to‘g‘ri qo‘llash; 5) rejalashtirish va o‘ylab ko‘rishni ishning o‘zidan ajratib olinishi bilan xarakterlanadi”. [4]

Xulosa qilib aytganda, ta’lim sifatini oshirishda samarali boshqaruv tizimini shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy boshqaruv yondashuvlari, monitoring va baholash mexanizmlarini takomillashtirish orqali ta’lim jarayonining natijadorligi sezilarli darajada oshadi. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalarni joriy etish boshqaruvni yanada shaffof va samarali qiladi. Natijada ta’lim tizimi barqaror rivojlanadi va zamon talablariga mos raqobatbardosh kadrlar tayyorlash imkoniyati kengayadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Selezneva N.A.. Kachestvo vыsshego obrazovaniya kak obyekt sistemnogo issledovaniya: leksiya-doklad. – M.: 2001. – C.79.
2. B.X.Xodjayev. Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti pedagogika ta’lim sohasi bakalavriat ta’lim yo‘nalishlari uchun darslik “Sano-standart” nashriyoti Toshkent – 2017. – 172 b.

3. Abdullaeva N.Sh. Maktabgacha ta’limda rahbarning boshqaruv qobiliyati va uni o‘ziga xos tomondalar. International scientific and practical conference “Economics, management and digital innovation in education: modern trends and approaches” March 13, 2024.-746 b.
4. Meskon M., M. Albert, F. Xedouri, Meskon M.X., Albert M., Xedouri F. Основы менежмента/ Per. s angl. – M.: Delo LTD, 1995. – 407 s.
5. Ibragimova.G.S. Umumiy o‘rta ta’lim maktablarida ta’lim sifatini boshqarishning zamonaviy texnologiyalari. // NamDTI Qurilish va ta’lim ilmiy jurnali. – N.: 2025. № Maxsus 4-son. — B. 134-139.
6. Ibragimova.G.S. Ta’lim sifatini boshqarishda jahon tajribasidan foydalanish mexanizmlari. // Muhandislik va iqtisodiyot jurnali. – T.: 2025. №3. — B. 310-313.

UDK: 658.511/.512:005.6:005.591.6

KAYDZEN KONSEPSIYASINING NAZARIY VA USLUBIY ASOSLARI

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ КОНЦЕПЦИИ КАЙДЗЕНА

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF THE KAIDZEN CONCEPT

Davronova Nozima
Namangan davlat universiteti, tayanch doktoranti

Abdulxakimov Zuhrali Tursunalievich
Namangan davlat universiteti v.b. professori, i.f.d (DSc)

Аннотация

Тадқиқотда замонавий бошқарув тизимининг энг самарали йўналишларидан бири ҳисобланувчи Кайдзен концепциясининг назарий, услубий ва фалсафий асослари комплекс таҳлил қилинган. Мақолада (ёки диссертацияда) Ғарб ва Шарқ менежмент мактабларининг ёндашувлари, хусусан, М. Имаи ва В.Э. Деминг назариялари қиёсий ўрганилган ҳамда Кайдзеннинг универсаллик, эволюцион ривожланиш ва инсон капиталини фаоллаштириш тамойиллари асослаб берилган. Корхоналарда ишлаб чиқариш ва вақт йўқотишларини (муда) камайтириш, 5S тизими ва PDCA циклини трансформация қилишнинг услубий механизмлари тадқиқ этилган. Тадқиқот якунида маҳаллий корхоналарда меҳнат унумдорлигини ошириш ва стратегик рақобатбардошликни таъминлаш учун Кайдзен мафкурасини миллий корпоратив маданиятга мослаштириш бўйича амалий таклиф ва хулосалар шакллантирилган.

Калит сўзлар: Кайдзен концепцияси, назарий-услубий асослар, узлуксиз такомиллашиш, исрофгарчиликсиз ишлаб чиқариш (муда), Гемба тамойили, 5S тизими, меҳнат унумдорлиги, корпоратив маданият, сифат менежменти, стратегик рақобатбардошлик.

В исследовании проведен комплексный анализ теоретических, методических и философских основ концепции Кайдзен, являющейся одним из наиболее эффективных направлений современного менеджмента. В работе сопоставлены подходы западных и восточных школ управления, в частности, теории М. Имаи и В.Э. Деминга, а также обоснованы принципы универсальности, эволюционного развития и активизации человеческого капитала Кайдзен. Исследованы методические механизмы сокращения производственных и временных потерь (муда), трансформации системы 5S и цикла PDCA на предприятиях. В заключении сформированы практические предложения и выводы по адаптации идеологии Кайдзен к национальной корпоративной культуре для повышения